

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

januar 2024. godine

Bilten broj 1/2024

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	3
Državnom vrhu Srbije odgovara koruptivno okruženje	3
Saopštenja	4
Reagovanje na saopštenje Agencije za sprečavanje korupcije od 12. januara	4
Inicijative i analize	10
Hitno postupanje kao pravni standard	10
Konferencije	13
Srbija nastavlja pad na svetskoj listi Indeksa percepcije korupcije Transparency International	13
Mediji	16
Pokrenut nadzor nad EPS zbog nabavke softvera bez postupka javne nabavke	16
SNS negirao da je organizovao i finansirao rad kol centra	17

Aktivnosti

U januaru smo predstavili Indeks percepcije korupcije CPI za 2023. godinu Transparency Internationala. Srbija je sve lošija – indeks je ostao nepromenjen, na istorijski najnižih 36, ali je pozicija dodatno pogoršana – sada je na 104. mestu. Detaljnije u rubrici „Konferencije“.

Nakon decembarskih izbora, objavili smo nekoliko izveštaja o monitoringu, a u januaru smo ODIHR-u i Evropskom parlamentu dostavili [sažetak](#) našeg izveštaja sa 17 preporuka za unapređenje izbornog okruženja, finansiranja, nadzora, sprečavanje zloupotreba.

Predstavnici TS Zlata Đorđević, Miloš Đorđević i Zlatko Minić sastali su se 11. januara sa predstavnicima Udruženja banaka Srbije Marinom Papadakis, Sanjom Tomić i Predragom Čatićem. Tema sastanka bila je mogućnost uvođenja transparentnih bankovnih računa za potrebe finansiranja političkih aktivnosti, ali i u druge svrhe. Predstavnici TS predstavili su istorijat nastanka transparentnih računa u Češkoj i način na koji se oni koriste za postizanje višeg nivoa transparentnosti u izbornim kampanjama i radu političkih subjekata. Na sastanku je raspravljano kakve bi to troškove i obaveze predstavilo za banke, kao i da li postojalo izvesna ograničenja zbog propisa o zaštiti podataka o ličnosti.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom januara. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U januaru, mesecu pranovanja, ali i mesecu kada smo predstavili Indeks percepcije korupcije, imali smo čak 359 objavljenih vesti o našim aktivnostima ili izjava predstavnika TS.

Na sajt TS, u segmentu „Inicijative i analize“, postavili smo nekoliko novih [analiza](#), kao i predloga za poboljšanje propisa, zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, odgovora na zahteve ili na žalbe i tužbe podnete zbog neodgovaranja. Među njima su i zahtevi [Generalnom sekretarijatu predsednika](#), [Ministarstvu finansija](#) i [Ministrstvu nauke](#) da nam dostave program „Skok u budućnost – Srbija EXPO 2027“, koji je predsednik Srbije, zajedno sa ministrima iz ova dva ministarstva, [predstavio](#) 20. januara. Tražili smo i informacije ko je inicirao izradu, ko izradio, ko predložio i ko je usvojio, odnosno utvrdio „program“. Ni na sajtu Vlade ni na sajtu predsednika ne može se naći program. Pre tri godina Vlada Srbije je, na sličan zahtev i sličnom prilikom, potvrdila da tada predstavljeni program Srbija 2025 zapravo ne postoji.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Državnom vrhu Srbije odgovara koruptivno okruženje

31. januara 2024.

Zlatko Minić iz Transparentnosti Srbija izjavio je da bi u društvu trebalo da se pokrene ozbiljan dijalog na temu šta učiniti kako bi se smanjio obim korupcije u Srbiji, ali da državnom vrhu odgovara koruptivno okruženje.

Komentarišući pad Srbije sa 101. na 104. mesto liste zemalja prema percepciji korupcije (CPI) u 2023. godini, Minić je agenciji Beta kazao da bi morali da se istraže uzroci koji utiču na rast korupcije i da se radi na njihovom otklanjanju.

"Nije iznenađenje to što nije bilo napretka u borbi protiv korupcije, ali je iznenađenje što nije bilo značajnijeg nazadovanja na CPI listi. U Srbiji imamo katastrofalno stanje po pitanju sprovođenja antikorupcijskih mehanizama i u svim rizičnim oblastima, počev od javnih nabavki gde se ogromni poslovi ugovaraju netransparentno, bez konkurencije i bez primene zakona", rekao je Minić.

Prema njegovim rečima, ukinut je zakon o linijskim projektima a izglasan zakon o "Expo 2027", po kojem će 17 milijardi evra biti potrošeno bez transparentnih postupaka nabavke.

"Osim toga, na čelu javnih preduzeća već godinama se nalaze vršioци dužnosti koji su podložni političkim pritiscima i koji više rade za političke potrebe nego za ispunjavanje javnog interesa. Kad je u pitanju borba protiv korupcije,

nema napretka ni u tužilaštvu, sudstvu i policiji, tako da bez imalo optimizma očekujemo naredna rangiranja na listi svetskih zemalja, prema percepciji korupcije", ocenio je on.

Minić ističe da u Srbiji ne postoji politička volja za borbu protiv korupcije. "Donosiocima odluka iz vrha države odgovara koruptivno okruženje. Njima je mnogo lakše da bez transparentnosti i konkurencije odlučuju o trošenju ogromnih novčanih iznosa i tu se otvara prostor za zloupotrebe i podmićivanje", istakao je Minić.

Na pitanje da li visok nivo korupcije može da utiče na dolazak stranih investitora, Minić je kazao da će vlasnici nešpekulativnog kapitala dobro razmisliti da li će svoj novac uložiti u Srbiji.

"Indeks percepcije korupcije je od značaja za potencijalne investitore. Ljudi koji savetuju ozbiljne investitore neće predložiti da se nešpekulativni novac uloži u zemlji koja je loše rangirana na svetskoj listi. Nešpekulativni kapital će moći da se dovede isključivo kroz ogromne subvencije ili kroz politička mentorstva", objasnio je Minić.

Saopštenja

Reagovanje na saopštenje Agencije za sprečavanje korupcije od 12. januara

13. januara 2024.

Agencija za sprečavanje korupcije je izdala saopštenje pod naslovom „NEUTEMELJENE TVRDNJE DIREKTORA „TRANSPARENTNOST SRBIJA“ u kome se ne citira ni jedna izjava predstavnika TS koja bi za Agenciju sporna. Štaviše, u okviru dve od ukupno tri tačke svog saopštenja, Agencija se bavi pitanjima koja nisu ni bila predmet komentara TS nakon donošenja odluke Agencije po prijavi TS.

Pošto je Agencija "skrenula pažnju" svima koji prate i komentarišu njen rad da treba da ukažu gde je propisano da Agencija nešto „mora“ ili „može“ da uradi, jer bi suprotno „narušilo nezavisnost postupanja“ ovog državnog organa, TS je objavila reagovanje u kojem se citiraju odredbe Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i objašnjava šta je Agencija do sada propustila da uradi, povodom informacija koje je prethodno objavio CINS, da bi utvrdila da li došlo do povrede pravila u vezi sa finansiranjem rada kol centra SNS.

Nasuprot izričitoj obavezi iz člana 37. st. 5, Agencija je propustila da utvrdi da li je Zakon povređen ili ne. Kad je reč o aktivnostima koje je Agencija bila ovlašćena da sprovede (na osnovu člana 37. st. 1, i 32. st. 1. i 4), ali to nije učinila, naročito se ukazuje na činjenicu da postupak za utvrđivanje činjenica nije pokrenut po službenoj dužnosti, već tek na osnovu prijave, da je propuštena prilika da se od SNS i CEROB zatraže svi podaci od značaja za kontrolu, te da nije iskorišćena zakonska mogućnost da se dokazi prikupe i od fizičkih lica koja su imenovana u CINS-ovom tekstu.

O saopštenju Agencije

Agencija za sprečavanje korupcije je 12.1.2024. na svom sajtu objavila saopštenje pod naslovom „NEUTEMELJENE TVRDNJE DIREKTORA „TRANSPARENTNOST SRBIJA““. <https://www.acas.rs/lat/news/548> Ovo saopštenje su preneli i brojni mediji.

Iako nosi ovakav naslov, saopštenje ne sadrži ni jedan citat iz izjava koje je Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti, niti bilo koji drugi predstavnik TS davao odgovarajući na pitanja novinara povodom odluke Agencije po jednoj od prijava koju je podnela TS, niti se navodi bilo koji medij gde su te izjave objavljene.

Tako je javnost ostala uskraćena za informaciju o tome koje tvrdnje u vezi sa njenim radom Agencija smatra neutemeljenim. Štaviše, najveći deo saopštenja Agencije (tačke 1. i 3.) odnosi se na pitanja koja uopšte nisu bila predmet komentara TS. Pored toga, Agencija je na neistinit način prenela delove prijave TS, čime je dodatno dovela javnost u zabludu o tome šta je prema mišljenju predstavnika TS bilo sporno u njenom postupanju u ovom predmetu.

U daljem tekstu se navode delovi iz saopštenja Agencije, kao i komentari TS na te delove:

Prva tvrdnja Agencije:

Transparentnost Srbija navedenu prijavu podnela je Agenciji zbog sumnje da je SNS prekršila Krivični zakon i Zakon o finansiranju političkih aktivnosti, iako je znala da Agencija nije nadležna za vođenje krivične istrage.

Komentar TS:

U prijavi koju je TS podnela se zaista ukazuje Agenciji da „objavljeni tekst, video snimci i fotografije poruka“, objavljeni u tekstu CINS, ukazuju „na mogućnost izvršenja više krivičnih dela, a pre svega „Davanje i primanje mita u vezi sa glasanjem“ iz člana 156. Krivičnog zakonika i „Povreda tajnosti glasanja“ iz člana 160. Pri tom, nasuprot onome što saopštava Agencija, u prijavi TS nije naveden nazivom ili imenom počinilac tih krivičnog dela. Kako se može videti iz objavljenih snimaka i teksta CINS-a to bi mogle pre svega biti osobe koje su tražile od angažovanih lica za rad u kol-centru da glasaju da određeni način u zamenu za dobijanje posla i uvećani honorar, te da o tome dostave dokaze. Ta fizička lica se mogu identifikovati iz snimaka koje je objavio CINS.

Čitaoci saopštenja Agencije su dovedeni u zabludu da organizaciji Transparentnost Srbija nije poznato da Agencija nije nadležna za vođenje krivične istrage. Međutim, svrha obraćanja Agenciji nije bila da taj državni organ vodi krivični postupak već da Višem javnom tužilaštvu dostavi podatke i dokaze do kojih dođe vršeci poslove kontrole za koje nesumnjivo jeste nadležna, a koji bi mogli biti od značaja za postupanje javnog tužioca.

Zbog toga se u prijavi TS izričito navodi sledeće:

“Za gonjenje krivičnih dela nadležni su javni tužioci. Iz odgovora koji je stvarno i mesno nadležno Više javno tužilaštvo u Beogradu dalo novinarima se može zaključiti da ono neće pokretati postupak po službenoj dužnosti, odnosno da čeka na eventualnu prijavu od strane Republičke ili Gradske izborne komisije, za šta očigledno nema osnova. Stoga bi bilo uputno da se Agencija, nakon uvida u novinski tekst, pribavljanja dodatnih dokumenata i postupanja po pitanjima za koje jeste nadležna, ukaže javnom tužilaštvu na moguće izvršenje krivičnog dela iz člana 156. i 160 KZ i izvršioca.”

Videti: [stranice 3. i 4. prijave](#):

Druga tvrdnja Agencije:

“2. navode koji se odnose na kršenje Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, Agencija je iskoristila sva zakonska ovlašćenja za prikupljanje informacija i dokaza, i utvrdila da ne raspolaže dokazima koji na nesumnjiv način potvrđuju navode iz prijave Transparentnosti Srbija o povredi navedenog zakona.”

Komentar TS:

Ova rečenica nije jasna, čini se kao da u njoj nešto nedostaje ili da je prvi deo do zapete višak.

Sudeći po sadržini rešenja Agencije, čini se da i za samu Agenciju nije sporna činjenica da nije proverila sve iznete sumnje u moguće kršenje Zakona i da nije pribavila sve dokaze koji su za to potrebni. Agencija osporava da je to mogla da učini.

Ipak, tvrdnja da je Agencija „iskoristila sva zakonska ovlašćenja za prikupljanje informacija i dokaza“ nije uverljiva.

Za početak, Agencija je mogla, u okviru svojih ovlašćenja (član 37. st. 1. Zakona o finansiranju političkih aktivnosti) da pokrene postupak po službenoj dužnosti, odmah nakon objavljivanja CINS-ovog teksta, a ne tek po podnetoj prijavi zbog mogućeg kršenja tog zakona. Agencija je nezavisni državni organ koji je, između ostalog, uspostavljen upravo da bi kontrolisao zakonitost finansiranja političkih stranaka i izbornih kampanja. Zato bi provera informacija koje su Agenciji dostupne, a koje ukazuju na moguće kršenje Zakona trebalo da bude pravilo. U ovom slučaju postupak nije pokrenut po službenoj dužnosti, već tek po prijavi TS koja je dostavljena pet dana nakon objavljivanja teksta koji sadrži sumnje u kršenje Zakona. Iz toga se može zaključiti da Agencija nije smatrala potrebnim da prikuplja dokaze i proverava informacije koje ukazuju na kršenje Zakona u ovom slučaju dok kampanja traje.

Upravo imajući tu odredbu u vidu, TS je na početku prijave navela sledeće:

“U ovoj prijavi se ukazuje na pojedine informacije iz teksta koji je objavljen u više medija 29.11.2023, odnosno pre pet dana. S obzirom na to da Agencija koristi usluge pres-klipinga, a da se tekst odnosi na temu koja je neposredno povezana sa pitanjima iz nadležnosti Agencije, uvereni smo da je Agencija već upoznata sa navodima iz ove prijave, da je razmatrala pokretanje postupka po službenoj dužnosti istim povodom i da je taj postupak već pokrenut. Prijava se podnosi za slučaj da to nije učinjeno, kao i radi ukazivanja na korisne mere iz nadležnosti Agencije koje bi takođe trebalo preduzeti povodom objavljenih informacija.” (prijava TS Agenciji, str. 2).

Sudeći po sadržini rešenja koje je donela u ovom slučaju, Agencija je od svojih ovlašćenja, iskoristila mogućnost da se obrati SNS, privrednom subjektu M&J Lady i organizaciji CEROB i da od njih zatraži izjašnjenje o navodima iz prijave. Ovlašćenja Agencije su šira od toga. Na osnovu člana 32. st. 1. Zakona, „Agencija ima pravo neposrednog i neometanog pristupa knjigovodstvenoj evidenciji i dokumentaciji i finansijskim izveštajima političkog subjekta“. Na osnovu člana 32. st. 4. Zakona, „organi Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, banke, kao i pravna i fizička lica koja finansiraju političke subjekte, odnosno koja su u njihovo ime i za njihov račun obavila određenu uslugu, dužni su da, na zahtev Agencije i u roku koji ne može biti duži od 15 dana od dana prijema zahteva, a u toku izborne kampanje ne može biti duži od tri dana, dostave sve podatke koji su Agenciji potrebni za obavljanje poslova propisanih ovim zakonom.“

S druge strane, Agencija nije iskoristila mogućnost da od SNS zatraži dodatne informacije koje bi pomogle rasvetljavanju ovog slučaja. Konkretno, ovlašćeni predstavnici političkog subjekta SNS su dostavili svoje izjašnjenje, prema kojem nisu imali poslovne odnose sa M&J Lady i CEROB 15.12.2023. Agencija je odluku u ovom slučaju donela tek 9.1.2024. (u međuvremenu se čekalo na odgovore od M&J Lady i CEROB). Iz ovoga se može jasno zaključiti da je Agencija imala faktičku mogućnost, a nesumnjivo jeste na to bila ovlašćena, da od SNS zatraži dodatne informacije koje se odnose na angažovanje lica za rad u stranačkom

kol-centru i njihovo plaćanje. Potreba za traženjem tih dodatnih informacija je nesumnjivo postojala s obzirom na to da je izjašnjenje predstavnika SNS u oštroj suprotnosti sa informacijama koje su objavljene u tekstu CINS. Naime, iz tog teksta i objavljenih priloga se jasno vidi da je nekoliko stotina lica, među kojima i novinarka CINS, bilo faktički angažovano i plaćeno da radi u kol – centru tog političkog subjekta, i to upravo od strane „M&J Lady“.

To konkretno znači da je Agencija imala priliku da traži od političkog subjekta SNS, da joj u roku koji odredi sama Agencija, a koji ne može biti duži od tri dana, dostavi, između ostalog, informacije o tome da li se angažovanje radnika u kol-centru vrši preko nekog drugog subjekta (ako se ne vrši preko M&J Lady) i kojeg, da li se isplate lica koja su angažovana u kol-centru vrše na nekom drugom mestu (ako se ne vrše u prostorijama CEROB) i slično. Na primer, hipotetički postoji mogućnost da je politički subjekt SNS angažovao neko drugo pravno lice da organizuje zapošljavanje radnika u kol-centru, pa da je onda to pravno lice angažovalo „M&J Lady“.

Od političkog subjekta je Agencija mogla da zatraži i širi spektar informacija, na primer, da li je politička stranka organizovala kol-centar na lokaciji koja se navodi u tekstu CINS; da li su za rad u kol-centru angažovani i spoljni saradnici, koliko njih i na koji način; da li su spoljni saradnici plaćeni i na koji način.

Sve te informacije su svakako bile od značaja za utvrđivanje činjenica u postupku po prijavi koju je podnela TS, ali bi bile značajne i za obavljanje poslova kontrole finansiranja izborne kampanje generalno.

Naime, u vreme postupanja po prijavi, Agencija je već raspolagala informacijama iz preliminarnih izveštaja o finansiranju izborne kampanje, između ostalog i za politički subjekt „Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane“, za koji je finansijski izveštaj podnela SNS. Ovaj izveštaj je podnet 9.12.2023 i dostupan je na sajtu Agencije, na adresi: <https://publicacas.acas.rs/#/acas/pretragaKampanja>. Iz tog izveštaja se ne vidi da je ovaj politički subjekt prijavio bilo koji trošak koji se jasno može povezati sa radom kol – centra, niti bilo koja besplatna pravna usluga pravnih ili fizičkih lica koja bi se mogla staviti u vezu sa tom političkom aktivnošću. S druge strane, na osnovu informacija koje je objavio CINS može se zaključiti da je reč o političkoj aktivnosti koja jeste bila vezana za izbornu kampanju i koja je pri tom finansijski značajna. Bitno je napomenuti da sprovođenje same političke aktivnosti (postojanje stranačkog kol-centra) ne spori ni sama SNS, što se može zaključiti iz brojnih izjava zvaničnika ove stranke.

Na osnovu člana 32. st. 4. Zakona, Agencija je ovlašćena da podatke koji su joj potrebni za kontrolu prikuplja i od pojedinih fizičkih, a ne samo pravnih lica, ali ta mogućnost nije korišćena. To ovlašćenje postoji kada je reč o licima koja daju prilog političkom subjektu ili koja „u njihovo ime i za njihov račun“ obavljaju neku uslugu. U situaciji kada su pojedina fizička lica, koja su imenovana u tekstu CINS nesumnjivo učestvovala u sprovođenju političkih aktivnosti SNS (rad stranačkog kol-centra), Agencija je imala priliku i zakonsko ovlašćenje da od njih zatraži informacije koje su joj potrebne za utvrđivanje povrede zakona i od tih lica. U tekstu se tako navode Ognjen Kočević (koji je navodno radio kao supervizor u stranačkom kol-centru), Milena Marković (kao osoba koja je vršila kontrolu isplate dnevnica) i Ivana Milosavljević (novinarka, koja je bez ugovora (faktički) bila angažovana jedan dan za rad u stranačkom kol-centru i za to bila plaćena gotovinski).

Pored navedenog, Agencija imala i još uvek ima mogućnost da od „M&J Lady“ i od „CEROB“ prikupi dodatne informacije. Pošto je Agencija objavila samo dobijene odgovore, a ne i šta je konkretno traženo od ova dva subjekta, u ovom trenutku nije jasno da li je Agencija načinila propust ili ovi subjekti nisu dostavili sve što je od njih traženo. U prijavi TS, na str. 3. navodi se sledeće:

„Stoga postoji potreba da Agencija, ne čekajući na izjašnjenje političkog subjekta, na osnovu svojih ovlašćenja iz člana 32. st. 4. Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, prikupi od udruženja CEROB informacije o eventualnom obavljanju usluga za politički subjekt i eventualnom finansiranju političkog subjekta, a koje bi uključivale i osnov za korišćenje prostorija ovog udruženja na dan 20.11.2023. između 14.15 i 17.00 časova.“

U izjašnjenju CEROB Agenciji se negira ne samo korišćenje njihovih prostorija od strane političke stranke ili „M&J Lady“, već i „bilo kojih drugih lica“. Ostalo je bez odgovora pitanje (ako ga je Agencija postavila) ko je i po kom osnovu koristio prostorije te organizacije na dan 20.11.2023. između 14.15 i 17.00 časova.

Treća tvrdnja Agencije:

U vezi sa preostalim navodima prijave o sumnji na postojanje krivičnog dela, Agencija je prijavu Transparentnosti Srbija prosledila Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, radi ocene da li se radi o krivičnom delu za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti.

Komentar TS:

Ove informacije su korisne. Agencija ih ranije nije saopštavala, niti su one sadržane u odluci po prijavi TS zbog mogućeg kršenja Zakona o finansiranju političkih aktivnosti. Ipak, ostaje nejasno zašto je ona našla mesto u ovom saopštenju Agencije, s obzirom na to da predstavnici TS nisu iznosili nikakve tvrdnje u vezi sa time da li Agencija jeste ili nije prosleđivala prijavu TS Višem javnom tužilaštvu.

Završna tvrdnja Agencije:

Agencija je u svom saopštenju takođe skrenula pažnju svim organizacijama i pojedincima koji prate izborni proces i rad Agencije, da za svoje tvrdnje o tome šta Agencija „mora“ ili „može“ da uradi, istovremeno navedu i zakonsko utemeljenje za takvo postupanje, „jer se u suprotnom narušava nezavisnost rada Agencije“.

Komentar TS:

Kad je reč o tome šta je Agencija „mogla da uradi“, u prethodno iznetim komentarima je već navedeno nekoliko činjenica. Možemo da podsetimo na odredbu člana 37. stav 5, koja glasi:

„Agencija je dužna da po prijavi koja se odnosi na povredu ovog zakona u izornoj kampanji, u roku od pet dana od dana prijema potvrde da je politički subjekt obavešten o prijavi iz stava 2. ovog člana i ako su traženi, nakon isteka roka za dostavu podataka iz člana 32. st. 3. i 4. ovog zakona, donese rešenje kojim se utvrđuje da je ili da nije došlo do povrede ovog zakona u izornoj kampanji.“

Kao što se može videti iz rešenja Agencije, ono glasi: „nema osnova za utvrđivanje da li je bilo povrede odredaba Zakona o finansiranju političkih aktivnosti u toku izborne kampanje protiv Srpske napredne stranke po prijavi broj 014-07-00-0422/23-07“. Drugim rečima, u tom rešenju nije utvrđeno ni da jeste, ni da nije došlo do povrede Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, iako je postojala zakonom propisana dužnost da se to utvrdi. To je uostalom nedostatak u radu Agencije koji se ponavlja već treću godinu za redom tj. od izbora održanih 2020. godine i na koji je TS već bezuspešno ukazivala Agenciji.

Inicijative i analize

Hitno postupanje kao pravni standard

19. januara 2024.

Informacije koje su javnosti predstavili Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, kao i Više javno tužilaštvo u Beogradu, povodom tvrdnji o nezakonitosti u biračkom drugim država, što je nezakonito, TS je zatražila od MUP da dostavi informacije o tome da li prilikom upisa

lako to možda nije dovoljno vidljivo široj javnosti, ali je poznato svima koji se bave izborima, odluke Upravnog suda imaju odlučujući značaj za zakonitost izbornog procesa. Zakonodavac je ovom sudu poverio rešavanje po žalbama na rešenja Republičke izborne komisije i propisao kratak rok za odlučivanje (72 časa), kako bi se što pre otklonile sumnje u regularnost izbornog postupka. Iako nije ništa manje bitno da se utvrdi da li je izborna kampanja finansirana na zakonit način i da se otklone sumnje u zloupotrebe javnih resursa od strane funkcionera, zakon ne propisuje rokove za postupanje Upravnog suda. Nepostojanje rokova postupanja za Upravni sud posebno apsurdnim čini to što su u Zakonu o finansiranju političkih aktivnosti i Zakonu o sprečavanju korupcije postavljeni veoma kratki rokovi Agenciji za sprečavanje korupcije da odluči po prijavama o kršenju tih zakona tokom izborne kampanje. Jedini pravni lek koji stoji na raspolaganju nezadovoljnim podnosiocima prijava je upravni spor pred Upravnim sudom.

U odsustvu izričito propisanih rokova za hitno postupanje u tom slučaju, podnosiocima prijava ostaje nada da će Upravni sud prepoznati razloge koji iziskuju hitnost postupanja u ovim predmetima, ali se to, makar za sada, nije dogodilo.

Ovaj tekst se neće baviti presudama Upravnog suda, već aktom sudske uprave koji, po prirodi stvari, ne zauzima visoko mesto na rang listi najvažnijih sudskih akata. Razlog tome je činjenica da pomoću njega Upravni sud daje jedan potpuno novi smisao pravnom standardu "postupak je hitan".

U januaru 2022. godine, tačnije u periodu kada su bili zakazani, ali ne i održani vanredni parlamentarni, predsednički i beogradski izbori u Srbiji, Transparentnost Srbija je vršiocu dužnosti predsednika Upravnog suda podnela pritužbu na rad tog suda zbog toga što su, do trenutka njenog podnošenja, sudskom odlukom okončana samo 3 od 14 upravnih sporova, koje je pokrenula u periodu od 2018-2022. godine.[1] Među preostalim 11 koji nisu bili okončani nalazili su se i oni pokrenuti tužbama protiv odluka Agencije za sprečavanje korupcije, donetih tokom izborne kampanje za parlamentarne izbore održane u 2020. godini. Glavni razlog za prigovor u vezi sa ovim predmetima bilo je to što bi njihovo zakonito i pravilno rešavanje moglo da ima veliki značaj za postupanje Agencije pred izbore koji su trebali da se održe u aprilu 2022. godine.

Iako bi bilo razumno očekivati da je to dovoljan razlog da se navedenim sporovima da prioritet u radu, odgovor koji je usledio, takva očekivanja je, ispostaviće se kasnije, nepovratno izneverio. Za takav ishod zaslužna su tri pravna shvatanja Upravnog suda.

Prvo jeste shvatanje o postupku po pritužbi na rad suda, naročito zakonom propisanih rokova za njeno rešavanje jer je u neposrednoj vezi sa predmetom pritužbe, ali nije i najvažnije. I tada važeći, kao i sadašnji

propisi, predviđali su da je sud, tačnije predsednik suda, dužan da o osnovanosti pritužbe i preduzetim merama obavesti podnosioca pritužbe, sudiju na koga se pritužba odnosi, kao i predsednika neposredno višeg suda, u roku od 15 dana od dana prijema pritužbe. Saglasno tome, svako postupanje suda u pomenutom roku smatralo bi se blagovremenim izvršavanjem zakonom propisanih obaveza. Suprotno tome, svako propuštanje da se to učini u navedenom roku predstavljalo bi kršenje zakona od strane samog suda. Nažalost, ne i prema shvatanju tadašnjeg vršioca dužnosti predsednika Upravnog suda koji je pojam blagovremenosti tumačio na jedan posve nov način, bez uporišta, čak i contra legem. Navedeno shvatanje jasno je izraženo u delu odgovora prema kome će vršilac dužnosti predsednika suda "u vezi navedenih predmeta odlučiti blagovremeno nakon okončanja predstojećih izbora u Republici Srbiji". To praktično znači da se blagovremenost postupanja ima ceniti ne prema roku koji je propisan zakonom već prema okolnosti koju zakon uopšte ne pominje – nakon održanja izbora koje Upravni sud smatra svojevrsnom "višom silom".

U tesnoj vezi sa njim je i drugo shvatanje Upravnog suda, ovoga puta o tome šta je hitnije – odlučiti o odlukama koje su donete tokom izbora koji su održani dve godine ranije ili o odlukama za koje se očekuje da će biti donete povodom izbora koji tek treba da se održe. Ni ovde, kao ni u prethodnom slučaju, Upravni sud nije imao dilemu. Nažalost, ni uporište u propisima niti jasnu argumentaciju. Umesto svega toga ponudio je svoje viđenje stvari – "zbog povećanog obima posla i kratkih rokova u kojima sud odlučuje u predmetima povodom postojećih ... izbora, sud će u toku trajanja izbornog procesa prioritet dati rešavanju izbornih predmeta, jer su po svojoj prirodi naročito hitni i zahtevaju odlučivanje u veoma kratkom roku". Imajući u vidu da su navedeni nerešeni upravni sporovi pokrenuti povodom izbora 2020. godine, pa samim tim predstavljaju izborne predmete, vidljivo je da sud ne daje jasne i odlučne činjenice zbog čega su oni drugačiji i manje vredni od drugih izbornih predmeta. Ukoliko se mislilo na činjenicu da ne postoje izričito propisani rokovi za okončanje upravnog spora pokrenutog protiv odluka Agencije za sprečavanje korupcije, izuzev opštih rokova od 15 dana od dana zaključenja rasprave za donošenje presude, odnosno 8 dana od dana utvrđivanja neke činjenice, a nakon završetka usmene rasprave, za razliku od rokova propisanih tzv. izbornim zakonodavstvom (npr. 72 časa od prijema žalbe protiv rešenja Republičke izborne komisije sa spisima) onda je obrazloženje vršioca dužnosti predsednika nedovoljno jasno i precizno. Čak i da jeste, to ne bi moglo da konvalidira činjenicu da se odlučivanje u postojećim sporovima o pojavama koje su se već desile odlaže zbog odlučivanja u eventualnim sporovima o pojavama koje će se desiti tek dva meseca kasnije. Tu nasuprot javno i unapred poznatih rokova koji, kako Upravni sud pravilno zaključuje, "zahtevaju odlučivanje u veoma kratkom roku" stoji nepoznanica kako je sud došao do zaključka da "postoji povećani obim posla". I to ne kao kondicional npr. da će predstojeći izbori i očekivani broj tužbi dovesti do povećanog obima posla već kao zatečeno stanje – događaji koji će se tek desiti u budućnosti već imaju retroaktivno dejstvo jer su i pre svog nastanka doveli do povećanog obima posla.

U skladu sa izrekom "svako vreme ima svoje vreme" nešto manje od dve godine kasnije, tačnije u vreme kada su zakazani, ali ne i održani vanredni parlamentarni i lokalni izbori u određenom broju lokalnih samouprava 2023. godine, navedeni nerešeni upravni sporovi su zvezde čiji sjaj polako počinje da tamni. I to, prema shvatanju novog predsednika Upravnog suda, sasvim zaslužno. U odgovoru na ponovljenu pritužbu[2] iz novembra 2023. godine ističe se da oni "ne nose oznaku "naročito hitno" ili "hitno", kao i da je tokom 2022. godine i tokom prvih 6 meseci 2023. godine Upravni sud postupao po predmetima republičkog referenduma i zaštite izbornog prava kao "naročito hitnim" predmetima, koji su zbog svoje

prirode i složenosti zahtevali odlučivanje u veoma kratkim rokovima, 24-časovnu pripravnost i prekovremeni rad sudija i zaposlenih u sudu, to nisu do sada postojali uslovi da se ... odobri prekoredno postupanje." Posmatran kroz prizmu prava na pristup pravdi ovaj odgovor znači: 1. da sporovi započeti 2020. godine nisu stigli na red za odlučivanje ni u 2023. godini jer je odobrenje za prekoredno postupanje jedini način za njihovo rešavanje; 2. da su zbog neke svoje, tužiocima nepoznate lične osobine, diskriminirani jer ni tada kao ni sada ne zavređuju 24-časovnu pripravnost i prekovremeni rad sudija. Takvi kakvi su, nedorasli za odlučivanje, a već ostareli, obuhvaćeni su, kako sud navodi, "Programom rešavanja starih predmeta za 2023. godinu... zbog čega su sudijama izvestiocima za ove predmete upućene požurnice u cilju ubrzanja i okončanja postupaka"!

Imajući u vidu datum izjašnjenja (kraj novembra 2023. godine), kao i ono što predviđa pomenuti program, očigledno je da sud ove predmete smatra predmetima iz poslednje grupe "koji imaju datum inicijalnog akta od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine i čine 24,89% u odnosu na predviđeni broj predmeta starijih od tri godine"[3] koji treba da se reše "do 31.12.2023. godine"[4]. Ako je suditi prema onome što Program predviđa npr. sastajanje tima za rešavanje starih predmeta sa sudijama kojima su oni dodeljeni u rad, diskutovanje o njima i davanje preporuka u vezi koraka koji se mogu preduzeti u cilju njihovog bržeg rešavanja (ali ne i upućivanje požurnica) biće to još jedno u nizu izneverenih očekivanja.

Robert Sepi za [Otvorena vrata pravosuđa](#)

Konferencije

Srbija nastavlja pad na svetskoj listi Indeksa percepcije korupcije Transparency International

30. januara 2023.

U Srbiji nema političke volje da se smanji korupcija, vlast zaobilazi zakone o javnim nabavkama, donosi posebne zakone za milionske projekte koji su joj važni, ne donosi strategiju, a sve je dalje od vladavine prava, rečeno je na konferenciji za novinare Transparentnosti Srbije na kojoj je predstavljen novi Indeks percepcije korupcije CPI 2023.

Programski direktor TS Nemanja Nenadić istakao je da je Srbija rangirana najlošije u poslednjih 12 godina, ali da je i to manji problem od činjenice da u zemlji ne funkcionišu osnovni antikorupcijski mehanizmi.

"Postoji kolerecija između indeksa percepcije korupcije i odgovora na pitanje kolika je šansa da će neko ko je na javnoj funkciji odgovarati zbog korupcije. U onim zemljama gde se smatra da su šanse za to male, tu je percepcija korupcije veća", naveo je Nenadić

On je naveo da reforma pravosuđa nije za sada pomogla da dobijemo tužioce koji će samostalno, ne čekajući podnošenje krivičnih prijavi, ispitivati sve slučajeve sumnji na korupciju ili makar one koje su dobro dokumentovane i iznete u javnosti.

Dodao je da borba protiv korupcije nije prioritet države, da već više od pet godina nema nacionalne strategije, u predlogu koji se pojavio ovaj indeks uzet je kao merilo, ali vlada bi bila zadovoljna da Srbija dođe sa sadašnjeg nivoa 36 na 38 do 2028, što bi značilo da se vratimo na nivo iz 2021. godine.

Izvršna direktorka TS Bojana Medenica saopštila je da je Srbija u rangiranju za 2023. godinu zadržala indeks 36, ali je na listi pala za tri mesta, na 104. poziciju. To je najlošija ocena i pozicija Srbije u poslednjih 12 godina.

Indeks Srbije je za sedam poena manji od svetskog proseka, i čak 28 poena lošiji od proseka EU.

Od zemalja regiona samo je Bosna i Hercegovina lošija, sa indeksom 35. Albanija, sa kojom je Srbija prošle godine delila 101. poziciju, sada je bolja i ima indeks 37, Kosovo, koje se zasebno rangira, ima 41, Severna Makedonija i Mađarska 42, Bugarska 45, a Crna Gora i Rumunija 46, ukazala je Medenica.

Šestu godinu zaredom na vrhu liste je Danska, sa indeksom 90, istovetnim kao i u prethodnom rangiranju.

Nenadić je, kao razloge za loše stanje, naveo i to što Vlada Srbije otvoreno nipodaštava mnoga dobra antikorupcijska pravila. To je naročito vidljivo kod održavanja nezakonitog v.d. stanja u javnim preduzećima i državnoj upravi, kao i kod ugovaranja najvećih infastrukturalnih radova. Prioriteti u oblasti infastrukture, koji se finansiraju sve skupljim zaduživanjem, određuju se bez unapred utvrđenog i usvojenog plana.

U tom smislu je naročito primetno da mnoge odluke iz nadležnosti Vlade i drugih organa, donosi predsednik Republike. To se može zaključiti kako po njegovim izjavama, tako i iz izjava nominalno odgovornih funkcionera koji ne propuštaju priliku da se pozovu na njegov autoritet, rekao je Nenadić.

Najnoviji slučaj je nedavno predstavljanje programa „Skok u budućnost“, za koji se ne zna da li uopšte postoji, ko ga je izradio a ko usvojio, ali je sasvim sigurno da to nije mogla učiniti institucija predsednika Republike na osnovu svojih ovlašćenja. Pred izbore i tokom same izborne kampanje zabeležen je novi talas javnih rashoda koji se nesumnjivo može povezati sa željom da se o trošku svih građana pridobije podrška za stranke koje su na vlasti. Izrazito dominantan vid ugovaranja najvrednijih radova su direktni dogovori, umesto tendera. Tome će dodatno doprineti i poseban zakon za EXPO 2027, koji je isključio primenu pravila o javnim nabavkama, za radove čija vrednost je inicijalno procenjena na milijardu evra, a sada čujemo najave da će biti daleko veća (13, 15, pa čak i 17 milijardi evra). Transparentnost Srbija je podnela Ustavnom sudu inicijativu za ocenu ustavnosti i zakonitosti člana 14. posebnog zakona, kojim se isključuje primena Zakona o javnim nabavkama na ove radove, saopštio je programski direktor TS.

Članica Upravnog odbora TS prof Radmila Vasić je dodala da se može zaključiti da je korupcija povećana u državama gde je sve manje demokratije.

Status političkog režima uvek vezujem sa korupcijom. Ali to važi i u obrnutom smeru. Čim se video da je index korupcije veliki, vidi se da je demokratija manjkava, da je u pitanju deficit demokratskih mehanizama u funkcionisanju države. Najopštiji razlog je odsustvo obzira i nepoštovanje ustrojstva i funkcionisanja pravne države. I to je toliko uzelo maha, i što je još gore, što je to postalo otvoreno ponašanje državnih zvaničnika, navela je ona.

Režim nema političku volju da primeni zakone, a sada, kako je rekla, pokazuje šta sve može donošenjem novog zakona o Ekspu kojim će otvoriti vrta za još veću korupciju.

Indeks percepcije korupcije već dvadeset sedmu godinu za redom sačinjava vodeća antikorupcijska organizacija na globalnom nivou, Transparency International. Broj rangiranih država i teritorija je i ove godine bio 180. Zemlje se boduju na skali od 100 (veoma čiste) do 0 (veoma korumpirane).

Sa sadašnjim rezultatom od 36, kao i u prethodne dve decenije od kako je rangirana na CPI, Srbija je „stabilno“ u grupi zemalja sa raširenom korupcijom (sa skorom ispod 50).

Na prvom mestu se i ove godine našla Danska (90), a potom slede Finska (87) i Novi Zeland (85). Na dnu, kao i lani, nalaze se Somalija (11), Južni Sudan i Sirija, sa 13 poena a ove godine im se pridružila i Venecuela.

Među bivšim socijalističkim zemljama Evrope, već tradicionalno,, ubedljivo je najbolje plasirana Estonija sa skorom od 76, a od onih zemalja koje nisu članice EU to je i dalje Gruzija (i pored pada sa 56 na 54 poena). Unutar bivše SFRJ, i dalje je daleko najbolja plasirana Slovenija sa 56, sa istim skorom kao i prošle godine.

Pri izradi CPI se uzima u obzir 13 relevantnih istraživanja koja mere percepciju o korumpiranosti javnog sektora. Ta istraživanja predstavljaju mišljenje ili utisak koji o korumpiranosti državnih funkcionera i javnih službenika imaju oni koji sa njima posluju ili koji o tome savetuju poslovne ljude, vlade i međunarodne institucije. Istraživanja moraju biti objavljena u poslednja 24 meseca i moraju postojati makar tri takva izvora podataka da bi zemlja/teritorija bila rangirana.

Srbija je ove godine obuhvaćena sa ukupno osam relevantnih istraživanja, što garantuje visok stepen pouzdanosti nalaza. Uporedivost podataka sa onima iz ranijih godina je na još višem nivou - čak 11 godina unazad, za CPI se koristi sedam istih izvora informacija, u poslednjih šest godina identičnih osam.

Za Srbiju su korišćeni nalazi Global Insight Country Risk Ratings, Bertelsmann Foundation, World Economic Forum, Economist Intelligence Unit, Freedom House, International Country Risk Guide, World Justice Project Rule of Law Index i Varieties of Democracy Project.

Pogledajte snimak konferencije za novinare na [YT kanalu TS](#).

Detaljnije [na sajtu TS](#).

Mediji

Pokrenut nadzor nad EPS zbog nabavke softvera bez postupka javne nabavke

N1, 6. januara 2024.

Kancelarija za javne nabavke pokrenula je postupak monitoringa nad primenom propisa u slučaju onlajn servisa za plaćanje računa koju je Elektropirvreda Srbije (EPS) prepustila privatnoj kompaniji Alta pej (Alta pay) bez raspisivanja javne nabavke, prenosi portal N1.

Kako se navodi u odgovoru N1, Kancelariji za javne nabavke je dostavljeno obaveštenje zainteresovanog lica u kojem je ukazano na moguće nezakonito postupanje naručioca „Elektroprivreda Srbije“. „S tim u vezi, Kancelarija je u skladu sa zakonskim ovlašćenjima pokrenula postupak monitoringa nad primenom propisa o javnim nabavkama“, navedeno je u odgovoru Kancelarije za javne nabavke.

Transparentnost Srbija krajem decembra je dostavila Kancelariji za javne nabavke inicijativu da izvrši monitoring nad EPS-om zbog sumnje da je nabavio uslugu izrade softvera za plaćanje računa elektronskim putem bez sprovođenja postupka javne nabavke. U dopisu KJN, TS je ukazala da se od novembra 2023. godine na veb sajtu „Elektroprivrede Srbije“ pojavio poseban portal pod nazivom „Uvid u račun“, koji predstavlja sistem za preuzimanje eračuna i koji omogućava kupcima na garantovanom snabdevanju (domaćinstvima i malim kupcima) da elektronskim putem plate račun za utrošenu električnu energiju.

Ovakva vrsta plaćanja vrši se uz proviziju koju naplaćuje firma „Alta Pay IEN“, koja je na svom veb sajtu objavila da je postala strateški partner EPS-a sa ciljem unapređenja plaćanja računa za struju u Srbiji. U istoj vesti se navodi da će ova usluga biti moguća uz pomoć uvođenja e-commerce rešenja, koje omogućava integrisanje elektronskog plaćanja u određeni sajt.

Pošto je portal „Uvid u račun“ počeo sa radom, izvesno je da u njega integrisana mogućnost elektronskog plaćanja računa koji je izvršila firma „Alta Pay IEN“. Ono što međutim nije izvesno, jeste način na koji je „Elektroprivreda Srbije“ nabavila ovu vrstu usluge, odnosno da li je i na koji način platila izradu portala „Uvid u račun“ i nabavku softvera za mogućnost elektronskog plaćanja računa. Prema podacima dostupnim na Portalu javnih nabavki, „Elektroprivreda Srbije“ nije sprovela postupak javne nabavke niti postupak javno-privatnog partnerstva ili koncesije za ovu vrstu usluge. Pri tome, prema poznatom činjeničnom stanju, nabavka ove usluge ne bi mogla da bude izuzeta od primene Zakona o javnim nabavkama na osnovu nekog od izuzetaka koje Zakon propisuje..

SNS negirao da je organizovao i finansirao rad kol centra

CINS, 11. januara 2024.

Nakon što je Transparentnost Srbija podnela prijavu Agenciji za sprečavanje korupcije zbog sumnje da je u vezi sa organizacijom kol centra ova stranka prekršila zakon, SNS je negirao veze sa svim što se navodi u prijavi i što se vidi na snimcima koje je objavio CINS.

U odgovoru Agenciji, Srpska napredna stranka (SNS) je negirala povezanost sa agencijom za hostese M&J Lady koja je bila zadužena za organizaciju kol centra, kao i nevladinom organizacijom Centar za edukaciju i razvoj omladine Beograda (CEROB) u čijim su prostorijama vršene isplate honorara.

SNS je naveo da stranka nije osnivač agencije M&J Lady, niti da je sa njom imala bilo kakvu poslovnu saradnju. Dodali su i da nisu koristili njihove usluge, kao da ni na koji način ova agencija nije bila uključena u izbornu kampanju SNS-a.

vezi sa fotografijama i video snimkom koje je ranije objavio CINS, a koji su nastali u prostorijama CEROB-a tokom isplate honorara angažovanima u kol centru, SNS je naveo da u ovim prostorijama nema obeležja stranke, niti da je SNS osnivač organizacije. Prema onome što su napisali u dopisu, oni sa CEROB-om nemaju nikakvu poslovnu saradnju, niti ugovor.

Uu tekstu koji je CINS objavio navedeno je i kako je rad kol centra dogovaran u posebnoj WhatsApp grupi CALL CENTAR 2023. SNS je u odgovoru Agenciji negirao da su je oni napravili i finansirali, a nisu ni znali da postoji kao ni ko ju je napravio i šta u njoj piše.

Iz SNS-a su rekli i da ne postoje dokazi da je Srpska napredna stranka „organizovala i finansirala predmetni kol centar, da je vršila bilo kakva plaćanja i da je radila bilo šta što je zabranjeno zakonom“.

Agencija za sprečavanje korupcije je povodom ove prijave kontaktirala i M&J Lady i CEROB. Oni su u svojim odgovorima negirali povezanost sa Srpskom naprednom strankom.

Novinarka CINS-a prisustvovala je isplatama za rad u kol centru u ovom udruženju, a objavili smo i snimak na kojem se to vidi. Međutim, iz CEROB-a su Agenciji rekli „da im privredni subjekt M&J Lady nije poznat i da nikada nisu imali poslovnu saradnju sa njima“. Takođe su rekli i da njihov prostor nije korišćen od strane drugih poslovnih lica.

Na snimku koji je objavio CINS vidi se Milena Marković iz M&J Lady kako učestvuje u isplatama za rad u kol centru i sa našom novinarkom dogovara glasanje u zamenu za rad u kol centru. Ipak, iz ove agencije za hostese su u dopisu naveli da „nisu bili angažovani na bilo kakvim poslovima koji su navedeni u prijavi“.

Agencija je na osnovu ovakvih odgovora Srpske napredne stranke, CEROB-a i agencije za hostese M&J Lady odlučila da ne pokrene postupak protiv naprednjaka. Kako su naveli u rešenju objavljenom na njihovom sajtu, ne raspolažu dokazima kojima bi nesumnjivo mogli da utvrde da li je u konkretnom slučaju prekršen Zakon o finansiranju političkih aktivnosti.

Podsetimo, novinarka CINS-a se početkom novembra infiltrirala u kol centar SNS-a, u kome je, bez ugovora, bilo angažovano preko 300 ljudi. Njihov zadatak bio je da pozivaju građane i pitaju da li će na izborima glasati za Srpsku naprednu stranku.

Prema nalazima, iza svega se krije dobro organizovana grupa, a način na koji rade baca sumnju na kupovinu glasova, novac iz „crnih fondova“ i moguće zloupotrebe ličnih podataka građana.

Iz Višeg javnog tužilaštva u Beogradu su tada rekli za CINS da oni neće pokretati postupak po službenoj dužnosti, već da Republička i Gradska izborna komisija imaju zakonska ovlašćenja i obavezu da utvrde nepravilnosti i nezakonitosti u izbornom procesu.

U međuvremenu, kandidati za poslanike koalicije „Srbija protiv nasilja“ Đorđe Pavićević i Jelena Jerinić podneli su krivičnu prijavu Prvom osnovnom javnom tužilaštvu protiv odgovornih u ovom slučaju.

Predsednik Srbije Aleksandar Vučić komentarisao je za Pink rad kol centar SNS-a, ali na glavne nalaze koje je CINS objavio u svom istraživanju nije odgovorio.